

Jules Verne (8. 2. 1828 Nantes /západní Francie/ – 24. 3. 1905 Amiens /severní Francie/)

Francouzský spisovatel, jeden z vůdčích zakladatelů literárního žánru *science fiction*.

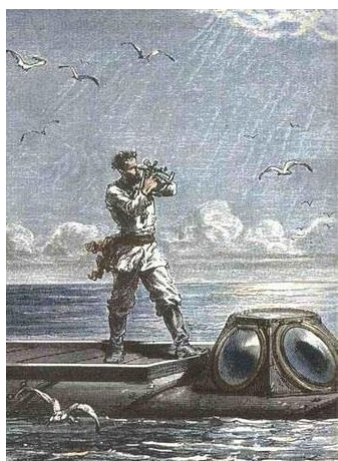
Jules Verne byl nejstarším z dětí **právnicka** a dcery z **námořnické rodiny**. Vernovo rodné přístavní město **Nantes** se ve 2. polovině 19. století stalo významným průmyslovým, obchodním a loďářským centrem.

V letech 1847 – 1851 Verne **vystudoval v Paříži práva**. Ve francouzské metropoli zažil Únorovou revoluci 1848, pronikl do společnosti a rozhodl se pro spisovatelskou profesi. Jeho **hlavními vzory** byli největší spisovatel francouzského romantismu **Victor Hugo**, americký tvůrce fantaskních příběhů **Edgar Allan Poe**, americký autor dobrodružných románů **James**

Fenimore Cooper a francouzský novoromanticky laděný literát **Alexandre Dumas** (1802 – 1870), s nímž se Verne spřátelil. Uvádí se, že Verne si umínil zapojit do svých děl přírodní vědy a techniku stejným způsobem, jakým Dumas využíval francouzskou historii. Verne označil žánr, v jehož duchu takto tvořil, jako **vědecký román** (Roman de la Science); v anglofonním prostředí později vznikl podobný termín *science fiction* (*SF*), jenž bývá do češtiny tradičně, ale nepřesně překládán jako *vědeckofantastická literatura*.

Verne se seznámil s mladou, teprve šestadvacetiletou vdovou **Honorine**, matkou dvou dcer: vzali se r. 1857 a narodil se jim syn Michel (1861 – 1925). Verne podnikl dvě námořní **cesty** – do Velké Británie a do Skandinávie –, které jej natrvalo ovlivnily svým dobrodružným charakterem. Později procestoval další evropské země, Spojené státy a severní Afriku.

Svůj **první román *Pět neděl v baloně* (1863)** Verne publikoval u proslulého a obchodně zdatného **pařížského nakladatele Pierre-Julese Hetzela** (jenž se vydavatelsky podílel i na tvůrčích úspěších Honoré de Balzaca nebo Victora Huga). Dobrodružná knížka o přeletu Afriky od východu na západ v horkovzdušném balonu se příhodně setkala jak s čtenářským hladem po napínavých příbězích, tak s dobovým francouzským úsilím o širší koloniální expanzi (za vlády ambiciózního císaře Napoleona III.); měla ohromující ohlas a z Verna okamžitě učinila literární hvězdu. Hetzel uzavřel s Vernem kontrakt na trvalou spolupráci. Doživotně finančně zajištěný Verne pak publikoval v poměrně rychlém sledu **šest desítek dalších románů**, jež tvoří **volný cyklus *Podivuhodné cesty*** (Voyages extraordinaires), vydávaný v charakteristické grafické úpravě a ilustrovaný ikonickými rytinami ve stylu popisného realismu.

Verne, Poe, Mary Shelleyová a Herbert George Wells tvoří čtveřici hlavních zakladatelů science fiction. Verne v souladu s pravidly žánru extrapoloval aktuální vědecké a technické objevy a vytvářel příběhy kolem nových, reálně zatím ještě neexistujících vynálezů, z nichž většina souvisela s dokonalejšími **dopravními prostředky** (zápas člověka s časem a vzdáleností jako moderní obdoba soubojů s mytologizovanou přírodou ve staré literatuře). Odtud bývá Verne považován za tvůrce **technologické (technooptimistické) linie SF**. Proslulým jádrem Vernovy tvorby je **volná trilogie** s postavou záhadného **kapitána Nema** z ponorky Nautilus: ***Děti kapitána Granta, Dvacet tisíc mil pod mořem, Tajuplný ostrov***.

Teprve po r. 1871, kdy ve francouzském sousedství vzniklo Německé císařství jako nová, pochmurně militantní velmoc, Verne napsal několik **antiutopických (dystopických) knih: *Vynález zkázy, Ocelové město*** aj.

V posledním tvůrčím období se Verne poněkud vzdálil od žánru SF a produkoval většinou klasické dobrodružné příběhy, zpravidla ozvláštňené polokriminální zápletkou.

Verneovky tradičně čte dospívající, zejména chlapecká mládež, ovšem četné motivy z Vernovy tvorby se staly součástí celosvětového kulturního povědomí. Verne přistupoval k psaní po velmi

důkladné **faktografické přípravě** (encyklopedicky pojaté, zejména geografické pasáže v jeho knihách působí někdy až jako neústrojně vsuvky). Ve srovnání s ostatními členy zakladatelské čtveřice science fiction se Verne nejvíce sblíží s triviální literaturou: má nejmenší cit pro básnivost **jazyka**, a **postavy** jeho děl jsou poněkud schematické; avšak Verne dokáže velmi věrně **skloubit fakticitu s fikcí**, vystupňovat dějové **napětí** a příběh završit překvapivým **rozuzlením**.

Rychlé, až tovární tempo tvorby Verne udržoval také tím, že do svých textů zapracovával podněty od Hetzela a od svého bratra Paula, který byl námořním kapitánem, a na některých posledních Vernových románech se podílel i syn Michel.

Některá díla:

Romány (zpravidla žánru science fiction) **Pět neděl v baloně** (Cinq Semaines en ballon; 1863), **Cesta do středu Země** (Voyage au centre de la Terre; 1864; americký film 1959: režie Henry Levin, hrají Pat Boone, James Mason, Arlene Dahlová, Diane Bakerová), **Ze Země na Měsíc** (De la Terre à la Lune; 1865), **Děti kapitána Granta** (Les Enfants du capitaine Grant; 1867 – 1868; sovětský film 1936; americký film *Po stopách trosečníků* 1962: režie Robert Stevenson, hrají Wilfrid Hyde-White, Maurice Chevalier, Hayley Millsová), **Dvacet tisíc mil pod mořem** (Vingt Mille Lieues sous les mers; 1869 – 1870), **Cesta kolem světa za osmdesát dní** (Le Tour du monde en quatre-vingts jours; 1872; americký film 1956: režie Michael Anderson, hrají David Niven /Phileas Fogg/, Cantinflas /Passepartout/, Shirley MacLaineová /Auda/), **Tajuplný ostrov** (L'Île mystérieuse; 1874 – 1875; britsko-americký film 1961: režie Cy Endfield, v roli kapitána Nema Herbert Lom; italsko-španělský aj. film 1973: režie Juan Antonio Bardem, v roli kapitána Nema Omar Sharif), **Na kometě** (Hector Servadac; 1877; československý film 1970 volně podle knihy: režie Karel Zeman, hrají Emil Horváth, Magda Vašáryová, František Filipovský), **Ocelové město** (Les Cinq Cents Millions de la Bégum / Pět set milionů od begumy; 1879; využit text od André Laurieho; československý film *Tajemství Ocelového města* 1978: režie Ludvík Ráža, hrají Jaromír Hanzlík, Martin Růžek, Josef Vinklář, Taťjana Medvecká), **Robur Dobyvatel** (Robur le Conquérant; 1886), **Dva roky prázdnin** (Deux Ans de vacances; 1888), **Tajemný hrad v Karpatech** (Le Château des Carpathes; 1892; československý film *Tajemství hradu v Karpatech* 1981 volně podle knihy: režie Oldřich Lipský, hrají Michal Dočolomanský, Miloš Kopecký, Evelyn Steimarová), **Plovoucí ostrov** (L'Île à hélice; 1895), **Vynález zkázy** (Face au drapeau / Tvář k praporu; 1896; československý film 1958: režie Karel Zeman, hrají Lubor Tokoš, Arnošt Navrátil, Jana Zatloukalová, film získal Velkou cenu na Světové výstavě Expo 1958 v Bruselu), **Lodivod dunajský** (Le Pilote du Danube; dopsal Michel Verne, vydáno až 1908).

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d1/F%C3%A9lix_Nadar_1820-1910_portraits_Jules_Verne_%28restauration%29.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/Captain_Nemo#/media/File:'Twenty_Thousand_Leagues_Under_the_Sea'_by_Neuville_and_Riou_027.jpg